

JOHDANTO: Komission tasa-arvostrategia tarvitsee kunnianhimoa, konkretiaa ja resursseja

Kiitämme EU:n komissiota tästä mahdollisuudesta lausua komission tasa-arvostrategiasta vuosille 2026–2030. Komission tasa-arvostrategialla voidaan vaikuttaa merkittävästi eurooppalaiseen arkeen. Komissio voi ehdottaa koko EU:n laajuisia uusia toimia ja lakeja sekä varmistaa, että EU:n sääntöjä myös sovelletaan oikein.

Sukupuolten tasa-arvo on yksi EU:n perusarvoista ja -oikeuksista. Tasa-arvon keskeisyydestä huolimatta unionin alueella on viime vuosien aikana tapahtunut huolestuttavaa kehitystä, joka vaarantaa erityisesti naisten ja sateenkaari-ihmisten oikeudet sekä laajemmin demokraattisen oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen.

Tämän dokumentin laadinnassa on hyödynnetty Naisjärjestöjen Keskusliiton eurovaalitavoitteita 2024–2029 sekä European Women's Lobby, EWL:n ja Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGEn suosituksia komission tasa-arvostrategiaan. Lausunnon laatinut Suomen Akateemisten Naisten Liitto on ollut NJKL:n jäsen vuodesta 1925 ja sen eurooppalainen kattojärjestö University Women of Europe, UWE on EWL:n pitkäaikainen jäsen. NJKL osallistuu EWL:n toimintaan Naisjärjestöt yhteistyössä - NYTKIS ry:n kautta.

Me suomalaiset nais- ja tasa-arvojärjestöt tavoittelemme Euroopan unionia, joka turvaa kansalaisilleen oikeuden keholliseen itsemääräämisoikeuteen, oikeuden elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa ja mahdollisuuden kouluttautua ja tehdä työtä ilman sukupuolistereotyyppien, taloudellisen aseman, hoito- ja hoivavelvoitteiden, rasismien tai muun syrjinnän asettamia rajoituksia. Tavoittelemme unionia, jonka rakenteet ja toimintatavat varmistavat tasa-arvon turvaamisen myös uusilla, ajankohtaisiin haasteisiin kuten anti-gender-ilmioon reagoivilla mekanismeilla ja joka huomioi sukupuolinäkökulman myös taloudessa.

Komission tulevan tasa-arvostrategian pohjana toimii maaliskuussa 2025 julkistettu **naisten oikeuksien edistämissuunnitelma**, jossa on asetettu seuraavat tavoitteet:

- sukupuolistuneen väkivallan kitkeminen
- tiukimmat mahdolliset terveyttä edistävät normit
- samapalkkaisuus ja taloudellinen voimaantuminen
- työ- ja yksityiselämän ja hoitovelvoitteiden tasapaino
- yhtäläiset työllistymismahdollisuudet ja asianmukaiset työolot
- laadukas ja osallistava koulutus
- politiikkaan osallistuminen ja tasapuolinen edustus
- naisten oikeuksien toteutumisesta vastaavat institutionaaliset mekanismit

Strategian täytäntöönpano tulee perustumaan kaksitahoiseen lähestymistapaan, jossa yhdistyvät sukupuolinäkökulman **valtavirtaistaminen** ja kohdennetut toimet. Lisäksi täytäntöönpanossa aiotaan soveltaa horisontaalisena periaatteena **intersektionaalisuutta**. Vaikka strategiassa keskitytään EU:ssa toteutettaviin toimiin, sen luvataan olevan yhdenmukainen sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä koskevan **EU:n ulkoisen toiminnan** kanssa.

a. Intersektionaalisen lähestymistavan on oltava läpileikkaava.

Nämä kaikki edellä mainitut tavoitteet ja lähtökohdat ovat erittäin tervetulleita. Erityistä huomiota tulee kiinnittää strategian intersektionaaliseen lähestymistapaan. Komission suunnitelmassa mainitaan intersektionaalinen syrjintä, mutta intersektionaalinen lähestymistapa ei kuitenkaan ole dokumentin läpileikkaava näkökulma eikä suunnitelmassa mainita erityisen haavoittuvia naisryhmiä. (Elomäki 2025) Kaikissa strategian kohdennetuissa toiminnoissa on huomioitava moniperusteiset ja risteävät syrjinnän muodot, joita esimerkiksi vammaiset naiset, etniset vähemmistöt, eri sosioekonomisista ja koulutuksellisista taustoista tulevat sekä nuoret tai vanhemmat naiset kohtaavat.

b. EU:n tulee olla vastavoima anti-gender-liikehdinnälle.

Komission naisten oikeuksien edistämissuunnitelmassa mainitaan tasa-arvon vastustus vain ohimennen (*"worrying trends against women's rights can be observed across the world"*), eikä suunnitelman liitteenä olevassa julistuksessa mainita sitä lainkaan. (Elomäki 2025) EU:n on pysäytettävä käynnissä oleva tasa-arvon takapakki ja asettua aidoksi vastavoimaksi maailmanlaajuiselle, EU-jäsenmaissakin näkyvälle anti-gender-liikehdinnälle, joka vastustaa sukupuolten tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia. Euroopan unioni ei voi antaa periksi taantumuksellisille voimille, jotka kyseenalaistavat naisten ihmisoikeudet ja varsinkin seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeudet. Näille voimille on yhteistä näkemys, jossa ihmiselämä alkaa hedelmöityksestä, sukupuoli määrittyy biologisesti ja heteroseksuaalinen avioliitto ja perhemalli on ainoa oikea.

c. Strategian vaikuttavuus ratkaistaan oikein kohdennetuilla toimilla.

Vaikka naisten oikeuksien edistämissuunnitelma listaa kahdeksan hyvin tärkeää tavoitetta ja periaatetta, tavoitteissa on vain hyvin vähän konkretiaa. Edellisellä parlamenttikaudella sukupuolten tasa-arvoa pyrittiin edistämään useilla tasa-arvostrategiaan kirjatulla lakialoitteilla ja samaa odotamme myös tulevalta strategiakaudelta. Lausumme lakialoitteista tarkemmin tämän dokumentin jälkimmäisessä osassa.

d. Syrjinnän vastaisia sopimuksia ja strategioita tulee tarkastella yhdessä.

Komission tasa-arvostrategiassa tulee selväsanaisesti vahvistaa EU:n sitoutuminen naisten ihmisoikeuksiin sekä naisten vapautteen miesten naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Edelleen strategiasta tulee ilmetä EU:n sitoutuminen YK:n Pekingin sopimukseen ja Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselmaan. On tärkeää, että tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävät ja syrjinnän vastaiset EU-strategiat eivät lähde eriytymään siten, että naisten ja sateenkaari-ihmisten oikeuksia pidetään toisistaan erillisinä – tai toisilleen vastakkaisina, kuten anti-gender-toimijat esittävät. Se, että sukupuolten tasa-arvoa koskevassa julistuksessa korostetaan intersektionaalisen lähestymistavan tärkeyttä, alleviivaa, että puhuessamme naisista, puhumme myös etnisiin vähemmistöihin kuuluvista, vammaisista, iäkkäistä, LGBTQI+-henkilöistä, maahan muuttaneissa ja syrjäytymisvaarassa olevista naisista.

e. Tasa-arvon edistäminen onnistuu vain riittävillä resursseilla.

Vaikka tasa-arvo on ollut EU:n budjetin prioriteetti, vain kaksi prosenttia sen budjetista on mennyt tasa-arvon edistämiseen. Komission tulee varmistaa, että tasa-arvostrategiaan tulee selkeä menotavoite sukupuolten tasa-arvoa tukevalle, EU:n budjetista rahoitetulle toiminnalle.

Tasa-arvotyö tarvitsee myös institutionaalisia resursseja. Euroopan tasa-arvoinstituutin tuoreessa raportissa osoitetaan, että tasa-arvo etenee parhaiten jäsenvaltioissa, joissa sille on vahva institutionaalinen tuki. Espanjalla, Kreikalla, Ranskalla, Ruotsilla ja Saksalla on jokaisella vähintään sata tasa-arvoa edistävää työntekijää. Muilla jäsenvaltioilla on resursseja huomattavasti vähemmän, alhaisimmillaan vain viisi työntekijää. (EIGE 2025)

Valtioiden lisäksi tasa-arvotyöhön tarvitaan kansalaisyhteiskuntia. Nais- ja tasa-arvojärjestöt toimivat poliittisen vallan vahtikoirina, tuottavat palveluita ja tuovat järjestökentän äänen poliittiseen päätöksentekoon. Komission tulee sanktioida toimet, joilla jäsenvaltiot loukkaavat tai rajoittavat kansalaisyhteiskunnan perusoikeuksia. Kansainvälinen Civicus-järjestö arvioi, että vakavammin näin tapahtuu nyt Kreikassa ja Unkarissa (Civicus 2025). Pidämme tärkeänä, että progressiivisten naisjärjestöjen aseman ja toimintaedellytysten turvaaminen näkyy konkreettisina toimenpiteinä myös tulevassa sukupuolten tasa-arvostrategiassa.

Samoin direktiivi kriminalisoi esimerkiksi verkkostalkkauksen ja -häirinnän sekä intiimien kuvien jakamisen ilman suostumusta.

Toimenpiteet:

- Varmistetaan, että direktiiviä tarkastellaan uudelleen joka viides vuosi Euroopan parlamentin edellyttämällä tavalla siltä varalta, että direktiiviin voidaan lisätä uusia rikoksia.
- Varmistetaan, että ensimmäisen tarkastelun yhteydessä direktiiviin sisällytetään suostumusperusteisesti määritellyn raiskauksen, pakotetun sterilisaation ja työpaikalla tapahtuvan seksuaalihäirinnän kriminalisointi.

3. Ulotetaan sukupuolinäkökulma EU:n Tekoällysäädökseen ja sen toimeenpanoon EU:n alueella. (EWL 2025)

Euroopan komissio on joulukuussa 2021 tehnyt aloitteen neuvoston päätöksen tekemiseksi ns. EU-rikoslistan laajentamisesta vihapuheeseen ja viharikoksiin. Sukupuolinäkökulma tulee ulottaa kaikkiin vihapuheeseen ja viharikoksiin liittyviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Teknologian välityksellä tapahtunutta väkivaltaa ei aina tunnisteta, minkä vuoksi on tärkeää kouluttaa aiheesta viranomaisia, kuten terveydenhuollon työntekijöitä, sekä tarjota lisää välineitä ja koulutusta poliisille ja oikeuslaitokselle vihapuherikosepäilyjen tunnistamiseen, havaitsemiseen ja käsittelyyn. Lisäksi tarvitaan enemmän tutkittua tietoa verkkovihasta ja enemmän resursseja sen torjumiseen. Verkkovihaa harjoittaville olisi tarpeen kehittää verkkovihasta tuetun irtautumisen toimintamalli. Suomen oikeusministeriön muistio (2022) esittää maalittamisen erilliskriminalisointia. Esitetty pykälämuotoilu kattaisi sekä maalittamisen aloittamisen että siihen osallistumisen. Maalittaminen uhkaa yksilöä laajemmin koko oikeusvaltiota, demokratiaa ja sananvapautta, mikä luo painavat yhteiskunnalliset perusteet kriminalisoinnille. On tärkeää varmistaa, että määritelmä kattaa mahdollisimman monenlaiset maalittamisteot.

Toimenpiteet:

- Arvioidaan EU:n Tekoällysäädöksen tasa-arvovaikutukset ja esitetään tarvittaessa muutoksia säädökseen. (EWL 2025)
- Säädetään vihapuhe rangaistavaksi EU:n alueella.
- Laaditaan jäsenmaille linjaukset ja indikaattorit, joilla jäsenvaltiot keräävät dataa naisiin kohdistuvasta verkkoväkivallasta. Harmonisoidaan samalla lainsäädännölliset ja tilastolliset käsitteet ja kategoriat. (EWL 2025)
- Lisätään internetpalvelujen välittäjien vastuuta sukupuolistuneen vihapuheen ja häirinnän kitkemiseksi EU-tasolla ja kotimaassa.
- Säädellään haitallista sisältöä samalla, kun komissio valvoo somejättien alustoja Digipalveluasetuksen mukaisesti. (EWL 2025)
- Velvoitetaan algoritmien eettinen auditointi ennen niiden käyttöönottoa.
- Edistetään monimuotoisuutta datassa ja kehitystiimeissä.
- Koulutetaan viranomaisia ja yrityksiä tasa-arvoisesta datanhallinnasta.
- Varmistetaan, että kansalliset strategiat sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi sisältävät erityistoimia, jotka kohdistuvat miesten käyttäytymiseen ja vastuullisuuteen. (EWL 2025)

TAVOITE 2. Tiukimmat mahdolliset terveyttä edistävät normit

Esitämme seuraavaa:

1. Edistetään naisten terveyttä elinkaarimalliin perustuen. (EWL 2025)

Komission tulisi terveyteen liittyviä puitteita kehittäessään omaksua lähestymistapa, joka kattaa naisten koko elinkaaren. Terveysaasteet vaihtelevat naisten iän ja elämänvaiheen mukaan. Tämä tarkoittaa laajan kirjon lääketieteellisten kysymysten käsittelemistä kuten esimerkiksi naisten sukuelinten silvonta, kuukautisterveys, ehkäisyn saatavuus, endometrioosi, raskaus, synnytys hoito ja siihen liittyvä väkivalta, synnytyksen jälkeinen hoito sekä vaihdevuodet. (EWL 2025)

2. Sisällytetään oikeus turvalliseen aborttiin ja seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin Euroopan unionin perusoikeuskirjaan.

Sisällytetään oikeus turvalliseen aborttiin ja seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin Euroopan unionin perusoikeuskirjaan. Olemme kuitenkin tietoisia siitä, että perusoikeuskirjan ja EU:n perussopimusten avaaminen tässä poliittisessa ilmastossa voisi olla riski naisten oikeuksille vastareaktion vuoksi. Siksi tuemme ensisijaisesti myönteistä jatkoa kansalaisaloitteelle *"Minun ääneni, minun valintani"*, jonka tavoitteena on turvata naisten pääsy aborttiin EU-maissa EU-rahoituksen tukemana. (EWL 2025)

Anti-gender-liikehdinnän yhtenä keskeisenä tavoitteena on seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksien, mukaan lukien aborttioikeuden rajoittaminen. Yhdysvalloissa osavaltiot saivat vuonna 2022 mahdollisuudet kieltää raskaudenkeskeytys missä tahansa raskauden vaiheessa. Tämän linjauksen seurauksena 12 osavaltiota on kieltänyt abortit täysin ja useassa osavaltiossa oikeutta on rajoitettu merkittävästi. Euroopassa Puolassa säädettiin anti-gender-liikehdinnän myötä käytännössä täysi aborttikielto, joka on johtanut usean naisen kuolemaan. Anti-gender-liikkeellä on yhteyksiä abortinvastaisen Puolan lisäksi useissa muissa Euroopan maissa sekä EU-tasolla. Italia hyväksyi vastikään lain, joka sallii abortin vastaisten ryhmien pääsyn aborttiklinikoille.

Monissa Euroopan maissa aborttioikeuden rajaamiseen tähtäävät ehdotukset on torjuttu vain pienen enemmistön turvin. Vaikka abortti onkin monissa maissa sallittu, vaikeuttaa oikeuden käyttämistä useissa Euroopan maissa muun muassa abortin rajaaminen julkisessa terveydenhuollossa vain lääketieteellisiin syihin, toimenpiteen kallis hinta yksityisessä terveydenhuollossa, hoitohenkilökunnan oikeus kieltäytyä abortin suorittamisesta ja vaikeus saada abortin tekemiseen tarvittavia lääkkeitä.

Myös Suomessa aborttioikeutta on pyritty rajoittamaan esittämällä, että hyvinvointialueiden hoitohenkilöstöllä tulisi olla omantunnon ja uskonnon vapauteen perustuva oikeus olla suorittamatta tai avustamatta raskaudenkeskeytyksissä. CEDAW-komitean mukaan monissa maissa on lisäksi rajoitettu vammaisten naisten, turvapaikkaa hakevien naisten ja maahan muuttaneiden naisten pääsyä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin. Suomessakin hallitus on esittämässä kiireettömien sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen rajaamista paperittomilta, mikä tarkoittaisi mm. raskauden aikaisen seurannan ja hoidon kieltämistä paperittomilta ja asettaisi heidät nykyistäkin haavoittuvampaan asemaan.

Euroopan parlamentti esitti vuonna 2022 Yhdysvaltain korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen, että abortti sisällytetään Euroopan perusoikeuskirjaan (artikla 7 yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamisesta), jossa määritellään unionin kansalaisten perusoikeudet. Mepit uudistivat vaatimuksensa huhtikuussa 2024 esittäen, että abortin tulee olla perusoikeus, jäsenvaltioiden on poistettava abortin rangaistavuus kokonaan, EU:n rahoitus abortinvastaisille ryhmille on lopetettava ja seksuaali- ja parisuhdekasvatuksen on oltava kaikkien saatavilla.

Toimenpiteet:

- Turvataan EU-rahoituksella naisten pääsy turvalliseen ja lailliseen aborttiin EU-maissa. (EWL 2025)
- Sisällytetään strategiaan konkreettisia poliittisia toimia abortin saatavuuden parantamiseksi, mukaan lukien komission ohjeet jäsenvaltioille aborttihoidosta WHO:n standardien mukaisesti. (EWL 2025)
- Laaditaan jäsenvaltiolle ohjeistus aborttipalveluiden tietojen keräämisestä. Seurataan ja analysoidaan palveluiden puutteita ja jaetaan tietoa jäsenvaltioiden hyvistä käytännöistä palveluiden tarjoamisesta. (EWL 2025)
- Kehitetään lainsäädäntöaloitteita, joilla helpotetaan pääsyä lääkkeelliseen raskauden keskeytykseen. Päivitetään samalla EU:n lääkeasetuksen ja kriittisten lääkkeiden lakia ja kriittisten lääkkeiden listaa. (EWL 2025)
- Sitoudutaan edistämään naisten terveyttä ja tukemaan seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita tarjoavia kansalaisjärjestöjä EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä. (EWL 2025)
- Vahvistetaan EU:n maailmanlaajuisia sitoutumista ja konkreettisia toimia seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksien edistämiseksi osana EU:n ulkopolitiikkaa. (EWL 2025)

TAVOITE 3. Samapalkkaisuus ja taloudellinen voimaantuminen

Esitämme seuraavaa:

1. Luovutaan mieselättäjämallista analyysityökaluna. (EWL 2025)

Naiset EU:ssa ansaitsevat keskimäärin 13 % vähemmän kuin miehet. Sukupuolten välinen köyhyyskuilu on selkeimmin havaittavissa vanhempien naisten ja miesten välillä: 20 % yli 65-vuotiaista naisista ja 14 % miehistä elää köyhyysriskissä. Sukupuolten välinen eläke-ero on EU:ssa 26 %. Ero johtuu naisten työelämäaseman eriarvoisuudesta ja heijastaa myös niin kutsutun mieselättäjämallin vaikutuksia. (EWL 2025)

"Mieselättäjämalli" viittaa perinteiseen perhemalliin, jossa mies on perheen pääasiallinen elättäjä ja nainen hoitaa kotia ja lapsia. Tässä mallissa mies on työssä ja vaimo on kotona tai muissa kotitaloustöissä. Malli on peräisin ajalta, jolloin sukupuoliroolit olivat selkeämmin eriytyneet ja miesten odotettiin elättävän perheen, kun taas naisten odotettiin hoitavan kodin ja lasten asiat. Nykyisin perheiden rakenteet ovat moninaistuneet. Monissa perheissä molemmat puoliset käyvät töissä, ja kotitaloustyöt ja lastenhoito jaetaan usein tasaisemmin.

Toimenpiteet:

- Omaksutaan tasa-arvoinen ansaitsemisen ja hoivan malli, joka tunnustaa naisten ja miesten oikeuden palkattomaan hoivaan eri elämänvaiheissa. (EWL 2025)
- Laaditaan sukupuolivaikutusten arviointeja EU:n rahoitus- ja pääomalinjauksista.
- Toteutetaan talousosaamista koskevia kampanjoita sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. (EWL 2025)
- Käytetään maakohtaisia suosituksia, joilla voidaan korostaa lakien sukupuolittuneita vaikutuksia ja vahvistaa sitoumuksia sukupuolten tasa-arvoon kansallisissa uudistusohjelmissa. (EWL 2025)

2. Varmistetaan palkka-avoimuusdirektiivin ja pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta annetun direktiivin tehokas kansallinen täytäntöönpano.

EU:n palkka-avoimuusdirektiivi pyrkii lisäämään palkkauksen läpinäkyvyyttä ja edistämään sukupuolten tasa-arvoa työelämässä. Direktiivi velvoittaa työnantajia antamaan tietoja palkoista ja palkkaperusteista, ja se vahvistaa työntekijöiden oikeutta saada tietoa palkkauksesta. Direktiivin on oltava osana kansallista lainsäädäntöä vuoteen 2026 mennessä. Suomessa direktiivi aiotaan toimeenpanna vain vähimmäismuodossaan ja jopa tuon tason saavuttaminen on osoittautunut vaikeaksi hallituspuolueiden erimielisyyden vuoksi.

Direktiivi sukupuolten tasapainosta yritysten hallituksissa on osoittautunut onnistuneeksi. Kymmenen vuotta sen jälkeen, kun direktiivi esitettiin ensimmäisen kerran, suurimpien jäsenvaltioiden pörssiyritysten hallituksissa naisten osuus on saavuttanut kaikkien aikojen ennätyksen, 33 %. Maissa, joissa sovelletaan sitovia kiintiöitä tai pehmeitä toimenpiteitä, naisten edustus hallituksissa on kaksinkertainen verrattuna maihin, joissa ei ole tehty lainkaan toimenpiteitä.

Toimenpiteet:

- Asetetaan kunnianhimoiset EU- ja kansallisen tason tavoitteet palkkatasa-arvon edistämiseksi.
- Arvioidaan Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitean 15 jäsenmaalle vuonna 2020 antamat langettavat päätökset palkkatasa-arvon riittämättömästä edistämisestä mahdollisten uusien kohdennettujen toimien löytämiseksi palkkatasa-arvon edistämiseksi EU:ssa. (SANL 2020)
- Kehitetään kansalliset valvontaviranomaiset tukemaan tasa-arvovaltuutettuja.
- Velvoitetaan yritykset (yli 50 hlö) raporttoimaan sukupuolittaiset palkkaerot.
- Otetaan käyttöön sakot epäoikeudenmukaisista palkkakäytännöistä.
- Jaetaan tietoa eri jäsenmaiden hyvistä käytännöistä: toiset EU-maat etenevät palkkatasa-arvossa nopeammin kuin toiset.
- Laaditaan alakohtaiset palkkakartoitukset.
- Seurataan Women on Board -direktiivin asettamien tavoitteiden saavuttamista, jotka yritysten tulee saavuttaa 30.6.2026 mennessä. (EWL 2025)

3. Torjutaan naisten eläkeläisköyhyyttä. (EWL 2025)

Euroopan tasa-arvoinstituutin viimeisin tasa-arvoindeksin raportti muistuttaa, että sukupuolten väliset erot palkattomassa hoiva- ja kotityössä ovat keskeisiä sukupuolten ansioerojen ymmärtämisessä. Niiden, joilla on paljon palkatonta hoivavastuuta, ja niiden, joilla on sitä vain vähän tai ei lainkaan, välinen ansiotasero on valtava. Vuonna 2022 lapsiperheissä elävät korkeakoulutetut naiset sekä 50–64-vuotiaat naiset ansaitsivat alle 70 % vastaavan ikäisten miesten ansioista. Tämän eriarvoisuuden seurauksena syntyi 26 prosentin sukupuolten eläke-ero ja köyhyyden naisistuminen iäkkäämmässä ikäryhmissä. (EIGE 2024)

Toimenpiteet:

- Jäsenvaltioiden tulee asettaa tavoitteet iäkkäiden naisten köyhyysriskin vähentämiseksi ja seurata tavoitteiden saavuttamista. (EWL 2025)
- Laaditaan suosituksia jäsenvaltioiden eläkejärjestelmien kehittämisestä nykyistä tasa-arvoisimmiksi. (EWL 2025)
- Torjutaan taloudellista väkivaltaa parisuhteissa. (EWL 2025)

TAVOITE 4. Työ- ja yksityiselämän ja hoitovelvoitteiden tasapaino

Esitämme seuraavaa:

1. **Laaditaan eurooppalainen hoitoa ja hoivaa koskeva ohjelma (Care Deal), joka tunnistaa ja tunnustaa hoivan yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen ja arvon.**

EU-komission hoito- ja hoivastrategia (2022) on ensimmäinen EU:n laajuinen suunnitelma, joka asettaa suosituksia hoivan laadulle koko unionin alueella. Strategialla pyritään parantamaan sekä hoitoa ja hoivaa saavien, että hoivaa antavien asemaa. Strategiassa kiinnitetään huomiota ja pyritään puuttumaan hoivan haasteisiin – muun muassa siihen, että hoivatyö on aliarvostettua, matalasti palkattua ja että alan työolosuhteissa on parantamisen varaa. EWL esittää, että komission tulisi edetä pidemmälle Euroopan hoivastrategiasta ja esittää Euroopalle hoivasopimusta osana tasa-arvostrategiaa.

Hoiva ja sen haasteet ovat sukupuolikysymys. Valtaosa lasten, ikääntyneiden ja sairaiden palkatuista ja palkattomista hoitajista ja hoivaajista on naisia, ja myös ikääntyvä, hoivan tarpeessa oleva ja tulevaisuudessa entisestään kasvava väestönosa on naisvaltainen.

Hoivassa on kyse myös globaalista eriarvoisuudesta; hoivavajetta Euroopassa paikataan usein globaalin etelän naisten työpanoksella, mistä seuraa sekä hoivavajetta lähtömaissa että haasteita työhön liittyvien oikeuksien toteutumisessa työskentelyvaltiossa. Hoiva ei ole irrallinen myöskään toimeentulosta, sillä hoivatyön aliarvostus näkyy alan matalina palkkoina ja myöhemmin pieninä eläkkeinä ja siten hoivatyöntekijöiden toimeentulon haasteissa. Myös se, onko hoivan tarpeessa olevalla varaa laadukkaaseen hoivaan, on toimeentulokysymys etenkin silloin, jos kohtuuhintaista hoivaa ei ole saatavilla.

Julkisiin hoivapalveluihin kohdistuvat leikkaukset vaikuttavat paitsi negatiivisesti hoivattavien ihmisarvoisen elämän edellytyksiin myös lisäävät palkatonta hoivatyötä ja vaikuttavat negatiivisesti hoivaajien mahdollisuuksiin tehdä palkkatyötä: EU-alueella lähes 8 miljoonan palkatonta hoivatyötä tekevän naisen arvioidaan olevan työmarkkinoiden ulkopuolella ja lähes kolmannes 25–49-vuotiaista työvoiman ulkopuolella olevista naisista on hoitovelvollisuuksien vuoksi etsimättä työtä.

Koska palkatonta hoivatyötä ei ole totuttu tarkastelemaan osana taloutta, ei sitä myöskään lasketa esimerkiksi bruttokansantuotteeseen. Kuitenkin esimerkiksi omaishoitajien tekemien pitkäaikaishoidon työtuntien arvon arvioidaan olevan noin 2,5 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta eli korkeampi kuin pitkäaikaishoidon julkiset menot. Feministisen poliittisen talouden näkökulma hoivaan haastaa vallitsevaa ajattelua. Se tarkastelee taloudellisen toiminnan muotona ja kaiken muun taloudellisen toiminnan perustana. Hoivaavan talouden mallissa hoiva käsitetään investoinniksi, ei kuluksi.

Toimenpiteet:

- Seurataan Perhevapaadirektiivin toimeenpanoa jäsenvaltioissa ja asetetaan seuraamuksia viivästymisestä.
- Tehdään EU-tutkimus isien vapaiden käyttämisen todellisista vaikutuksista työn ja yksityiselämän tasapainoa koskevan direktiivin kontekstissa. (EWL 2025)
- Kehitetään edullisia varhaiskasvatuspalveluita.
- Laaditaan EU- ja kansallisen tason hoivatavoitteet ikääntyneiden ja riippuvaisten perheenjäsenten hoidosta sekä seurataan niiden toteutusta Euroopan hoivastrategian mukaisesti. (EWL 2025)
- Liitytään EU:na ILO:n kotitaloustyöntekijöiden yleissopimukseen työoikeuksien turvaamiseksi hoiva-alalla erityisesti maahanmuuttajanaisten oikeuksien osalta. (EWL 2025)
- Kehitetään eurooppalaisia standardeja hoivan tukimuodoille. Tukien tulee mahdollistaa työllistyminen eivätkä ne saisi kannustaa naisia jäämään kokopäiväisiksi hoitajiksi. (EWL 2025)

TAVOITE 5. Yhtäläiset työllistymismahdollisuudet ja asianmukaiset työolot

TAVOITE 6. Laadukas ja osallistava koulutus

Esitämme seuraavaa:

- 1. Nostetaan eri naisryhmien työllisyysastetta puuttumalla rakenteelliseen rasismiin ja syrjintään.**

Toimenpiteet:

- Taataan kaikille lapsille pääsy kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen, sukupuolitietoiseen varhaiskasvatukseen.

- Puututaan rakenteelliseen rasismiin ja vammaisiin henkilöihin kohdistuvaan syrjintään.
- Sisällytetään romanivastaisuus EU:n oikeusvaltioperiaatteen valvontaan, jotta jäsenvaltioiden syrjiviin käytäntöihin voidaan puuttua järjestelmällisesti. (Baarman 2025)
- Varmistetaan hyvien väestösuhteiden ylläpito sekä vihapuheen ja rasismien väheneminen.
- Varmistetaan selkeät rakenteet, vastuunjako ja riittävät resurssit hyvän kotoutumisen toteuttamiseksi.
- Huomioidaan kaikessa kotoutumista ja työllistymistä edistävissä toiminnoissa kohderyhmän erityistarpeet ja sukupuolisensitiivinen lähestymistapa.
- Suojellaan sosiaalisesti syrjäytymisvaarassa, köyhyydessä ja kodittomuudessa olevia naisia ja tyttöjä. (EWL 2025)
- Suojellaan kulttuurialojen naisia syrjinnältä, mukaan lukien rajoitetut työskentelymahdollisuudet ja altistuminen häirinnälle erityisesti elokuva- ja musiikkiteollisuudessa. (EWL 2025)
- Varmistetaan, että sukupuolinäkökulma sisällytetään sosiaalisiin toimintasuunnitelmiin ja että naisilla yrittäjinä on pääsy sosiaalisiin tukimuotoihin ja rahoitukseen. (EWL 2025)

2. Puretaan tehokkaasti ammattisegregaatiota kehittämällä sukupuolineutraalia koulutusjärjestelmää ja urasuunnittelua.

Toimenpiteet:

- Sisällytetään sukupuolinäkökulma opettajankoulutukseen ja työllisyyspalveluiden henkilöstön koulutussisältöihin kaikissa jäsenvaltioissa.
- Vahvistetaan työelämän, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen toimijoiden yhteistyötä vahvistetaan. Yhteistyössä tärkeitä tahoja ovat tasa-arvohankkeiden lisäksi sukupuolten tasa-arvoa sekä sateenkaari-ihmisten oikeuksia, yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta edistävät toimijat.
- Arvioidaan kaikkien oppimateriaalien, ml. sähköisten oppimateriaalien, sukupuolivaikutukset.
- Varmistetaan jo kilpailutuksessa, että oppikirjojen tuottajille on riittävästi tasa-arvotietoutta.
- Puretaan ammattien sukupuolittuneisuutta uudelleenbrändäämällä ammatteja, sertifioimalla tasa-arvoiset työnantajat ja ohjeistamalla mediaa sukupuolineutraalista ammatinkuvauksesta.
- Kiinnitetään erityistä huomiota maahanmuuttajanaisten osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ja kehitetään muualta muuttaneiden korkeakoulututkintojen tunnistamisjärjestelmää.
- Laajennetaan tyttöjen ja poikien koulutusohjelmia sisältämään tiedettä, teknologiaa, tekniikkaa, taiteita ja matematiikkaa (STEAM). (EWL 2025)
- Vahvistetaan naisten osallistumista ICT-alalle sekä naisten mukaan ottamista digitaalisten taitojen agendalle ja vuosittaiseen osallistavuusindeksiin tukemalla esimerkiksi Euroopan parhaiden käytäntöjen koodia naisille ICT-alalla sekä ottamalla käyttöön erityisiä kiintiöitä Women on Boards -direktiivin pohjalta. (EWL 2025)

- Integroidaan seksuaalikasvatus osaksi koulutusjärjestelmiä keskittyen myönteisiin maskuliinisuuksiin, terveisiin ihmissuhteisiin ja molempinpuoliseen kunnioitukseen. (EWL 2025)

TAVOITE 7. Poliittikkaan osallistuminen ja tasapuolinen edustus

Esitämme seuraavaa:

1. Korostetaan tasa-arvon merkitystä EU:n vaalilainsäädännön uudistamisessa. (EWL 2025)

Koska Euroopan tason päätökset vaikuttavat miesten ja naisten arkeen ympäri Eurooppaa, sukupuolten tasa-arvon on oltava Euroopan politiikan ytimessä. Naisten on oltava tasavertaisesti edustettuina näitä päätöksiä tehtäessä. Komission tulee käyttää täysimääräisesti välittäjän rooliaan Euroopan parlamentin ja neuvoston välisissä institutionaalisissa neuvotteluissa Euroopan vaalilain uudistuksesta, joka on jumissa neuvostossa.

Pakolliset kiintiöt ovat välttämätön ja tilapäinen työkalu korjaamaan rakenteellisten syiden, sukupuolten välisen vinouman, vaalijärjestelmien ja syvästi epätasa-arvoisen valta-aseman aiheuttamaa epätasapainoa miesten ja naisten välillä. Pelkät kiintiöt eivät kuitenkaan riitä muuntamaan vaatimusten mukaisia ehdokaslistoja vaalituloksiksi. Kiintiöiden tueksi tarvitaan lisäsääntöjä, jotka takaavat miesten ja naisten ehdokkaiden tasa-arvoisen näkyvyyden vaalijärjestelmissä ja esimerkiksi rahoituksen saannissa.

Toimenpiteet:

- Tehdään sukupuolten tasa-arvosta EU-vaalilainsäädännön poikkileikkaava periaate ja vähimmäisdemokraattinen standardi. (EWL 2025)
 - Varmistetaan, että ehdokaslistoilla on yhtä monta mies- ja naispuolista ehdokasta, esimerkiksi vuorottelun avulla. (EWL 2025)
 - Varmistetaan sukupuolten tasa-arvoinen edustus parlamentissa myös edustajien vanhempainvapaiden aikana. (EWL 2025)
- 2. Otetaan Komission sisäisissä säädöksissä käyttöön pakollisen sukupuolten tasapainon komissaarien nimityksissä ja valinnoissa. Komission tulee myös varmistaa, että tasa-arvon tehtäväalue muutetaan itsenäiseksi. (EWL 2025)**
- 3. Vahvistetaan EU:n Naiset, rauha ja turvallisuus -työtä ja sen kumppanuuksia edistämällä naisten osallistumista ja johtajuutta konfliktien ehkäisyssä, ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa.**

Konflikteilla ja sodilla on merkittäviä sukupuolittuneita vaikutuksia, jotka on monesti jätetty huomiotta rauhanrakentamisessa ja konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisussa. Esimerkiksi seksuaalista väkivaltaa käytetään sotataktiikkana, jolta erityisesti tyttöjen ja naisten on vaikea suojautua. Lisäksi rauhanneuvotteluiden vetäjistä ja rauhansopimusten allekirjoittajista vain muutama prosentti on ollut naisia

viimeisen parin vuosikymmenen aikana. Tilanteen korjaamiseksi YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi yksimielisesti Naiset, rauha ja turvallisuus - päätöslauselman 1325 vuonna 2000. Päätöslauselman tavoitteena on suojata naisia ja tyttöjä aseellisissa konflikteissa sekä tukea heidän osallistumistaan konfliktien ehkäisyyn ja rauhanrakennukseen.

EU:n Naiset, rauha ja turvallisuus -työlle on luotu strateginen toimintamalli sekä toimintasuunnitelma, jotka vahvistavat EU:n tavoitteen toimia malliesimerkkinä Naiset, rauha ja turvallisuus -kysymyksissä ja asettavat konkreettisia indikaattoreita tavoitteiden saavuttamiseksi mm. rahoituksen kautta. Edellinen toimintasuunnitelma päättyi vuoteen 2024, ja on ensiarvoisen tärkeää, että EU:n Naiset, rauha ja turvallisuus -työ nostetaan myös komission seuraavaan tasa-arvostrategiaan.

EU:n sukupuolten tasa-arvoa ulkosuhteissa koskevassa, vuorossaan jo kolmannessa toimintaohjelmassa linjataan, että 85 % kaikista EU:n ulkosuhdetoimista tulisi edistää tasa-arvoa. Lisäksi EU pyrkii siihen, että 33 % EU:n rauhantyöhön ja -projekteihin osallistuvista henkilöistä olisivat naisia. Toimintaohjelman voimassaoloa on jatkettu vuoteen 2027 saakka. (EEAS 2019)

Toimenpiteet:

- Sisällytetään ja valtavirtaistetaan Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda kaikkiin EU:n poliittisiin ja turvallisuuspoliittisiin vuoropuheluihin (European Peacebuilding Liaison Office 2022).
- Pannaan täysimääräisesti täytäntöön nykyinen tasa-arvon toimintaohjelma ja varmistetaan, että 85 % EU:n ulkosuhteiden toimenpiteistä edistää sukupuolten tasa-arvoa. (EWL 2025)
- Otetaan käyttöön 50–50-sukupuolikiintiöt kaikissa rauhanneuvotteluprosesseissa. (EWL 2025)
- Velvoitetaan tekemään sukupuolivaikutusten arvioinnit kaikista EU:n kauppaa-, investointi- ja kehitysyhteistyösopimuksista sen varmistamiseksi, että ne edistävät sukupuolten tasa-arvoa eivätkä aiheuta haittaa naisille kumppanimaissa. (EWL 2025)
- Luodaan rahoitusinstrumentteja naisten johtamien kansalaisjärjestöjen ja rauhanrakentajien tukemiseksi niiden omista tarpeista käsin. (European Peacebuilding Liaison Office 2022)
- Varmistetaan sukupuolittainen humanitaarinen ohjelmasuunnittelu, joka takaa ruoan, terveydenhuollon, toimeentulon, turvallisten tilojen ja tukipalveluiden saatavuuden naisille ja lapsille. (EWL 2025)
- Otetaan käyttöön nollatoleranssipolitiikka konflikteihin liittyvän seksuaalisen väkivallan suhteen ja pannaan täytäntöön sitä koskevat kansainväliset lait. (EWL 2025)

TAVOITE 8. Naisten oikeuksien toteutumisesta vastaavat institutionaaliset mekanismit

Esitämme seuraavaa:

1. Vahvistetaan sukupuolten tasa-arvon ja sosiaalisten oikeuksien asemaa EU:n talousohjauksessa ja arvioidaan unionin politiikka- ja lainsäädäntötoimien sekä talousohjauksen sukupuolivaikutukset.

Euroopan unioni otti vuonna 2011 käyttöön eurooppalaisen ohjausjakson, jolla se seuraa ja koordinoi jäsenmaiden talouspolitiikkaa. Ohjausjakso syntyi yhtenä vastauksena talous- ja eurokriisiin, ja sen ydintavoitteena on talousongelmien ehkäiseminen. Alun perin taloudellisena hankkeena alkaneeseen ohjausjaksoon on myöhemmin sisällytetty mm. työllisyys- ja sosiaalipolitiikan koordinoitua.

Ohjausjakson avulla unioni seuraa jäsenmaiden taloudellisia ja sosiaalisia tilanteita, arvioi niiden tekemiä talous- ja rakenneuudistuksia sekä antaa niille suosituksia. Jäsenmaiden on huomioitava saamansa politiikkasuositukset budjettien laadinnassa.

Komissio julkaisi vuonna 2017 sosiaalisten oikeuksien pilarin reaktiona Euroopan talous- ja eurokriisin aiheuttamaan sosiaaliseen kriisiin. Pilarin tavoitteena on lisätä kansalaisten sosiaalisia oikeuksia ja niiden vaikuttavuutta. Pilari sisältää periaatteita ja oikeuksia työmarkkinoille pääsyyn ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin, oikeudenmukaisiin työoloihin ja sosiaaliseen suojeluun ja osallisuuteen liittyen.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman mukaan EU-maiden olisi hyödynnettävä maksimaalisesti talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa talous-, työllisyys- ja sosiaalialan uudistusten ja investointien koordinoituihin siten, että ihmiset ja heidän hyvinvointinsa asetetaan etusijalle. Jotta ihmiset ja heidän hyvinvointinsa voitaisiin nostaa ohjausjakson keskiöön, tulisi sukupuolten tasa-arvon ja sosiaalisten oikeuksien asemaa vahvistaa siten, ettei talousohjaus johda sosiaalisesti ja tasa-arvon näkökulmasta vahingollisiin toimiin. Ensimmäinen askel on unionin talousohjauksen sukupuolivaikutusten arvioiminen.

Toimenpiteet:

- Varmistetaan, että tasa-arvostrategiaan tulee selkeä menotavoite sukupuolten tasa-arvoa tukevalle, EU:n budjetista rahoitetulle toiminnalle. (Elomäki 2025)
- Kehitetään EU:n sukupuolitietoista budjetointia ja varmistetaan, että kaikissa rahoitusohjelmissa on tasa-arvotavoitteita ja indikaattoreita. (Elomäki 2025)
- Sukupuolitietoisesta budjetoinnin prosessin on myös oltava systemaattinen ja selkeä. Ei riitä, että menoja vain eritellään jälkikäteen raportoinnissa. (Elomäki 2025)
- Järjestetään parlamentin kanssa vuosittaiset julkiset kuulemiset EU-budjetin sukupuolivaikutuksista sekä ennen että jälkeen budjetin hyväksynnän. (EWL 2025)
- Arvioidaan julkisia hankintoja koskevan direktiivin sukupuolivaikutukset. (EWL 2025)
- Lisätään merkittävästi naisten järjestöjen rahoitusta vastapainona naisten oikeuksiin, palveluihin, vaikuttamistyöhön, ruohonjuuritason aloitteisiin,

näyttöön perustuvaan tutkimukseen ja feministiseen aktivismiin kohdistuvalle vastareaktiolle. (EWL 2025)

- Taataan riittävä ja kestävä rahoitus Euroopan tasa-arvoinstituutille (EIGE), joka on tällä hetkellä ainoa EU-virasto, joka tarjoaa kattavaa sukupuolten tasa-arvoa koskevaa dataa ja tutkimusta. (EWL 2025)

2. Laajennetaan oikeusvaltiomekanismi naisten ja vähemmistöjen oikeuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon. Jos jokin EU-jäsenvaltio heikentää tasa-arvoa tai yhdenvertaisuutta, sen saamia EU-tukia voidaan jäädyttää.

EU:ssa on jäsenmaita, joissa anti-gender-liikehännän aiheuttama oikeusvaltion murentaminen on johtanut myös naisten oikeuksien polkemiseen. Oikeusvaltiomekanismin avulla EU voi jäädyttää niiden jäsenmaidensa EU-tukia, joiden perustellusti epäillään rikkovan unionin yhteisiä sääntöjä ja aiheuttavan siten riskin EU-varojen väärinkäytölle. Oikeusvaltioperiaatteen, joka sekin on yksi EU:n perusarvoista, keskiössä ovat mm. laillisuusperiaate ja oikeuslaitoksen riippumattomuus, mutta myös tasa-arvo, yhdenvertaisuus sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat oikeusvaltion kovaa ydintä.

Tukien jäädyttäminen edellyttää jäsenmaiden määränemmistön päätöstä eli yksittäinen jäsenmaa ei voi estää mekanismin käyttämistä.

3. Perustetaan EU-tason toimija, jonka tehtävänä on seurata, analysoida ja raportoida anti-gender-liikehännää Euroopassa ja kehittää toimia, joilla vastataan anti-gender-liikehännän levittämään disinformaatioon ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa.

Euroopassa anti-gender-liikehännä pyrkii paitsi estämään kehitystä myös peruuttamaan jo aikaansaatuja sopimuksia ja lainsäädäntöä. Anti-gender-toimijat hyödyntävät taitavasti ihmisoikeuspuhetta työskennellessään naisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia vastaan. Naisten ja vähemmistöjen oikeuksia kyseenalaistettaessa vedotaan mm. sananvapauteen, uskonnonvapauteen, omantunnon vapauteen tai oikeuteen elämään. Tosiasiallisesti ihmisoikeusretoriikalla pyritään esim. oikeuttamaan naisten ruumiillisen itsemääräämisoikeuden kontrollointi aborttikeskustelussa, ihmisoikeuksien epääminen sateenkaari-ihmisiltä ja käyttämään uskontoa naisten oikeuksien kaventamiseen.

Lisäksi tarvitaan parempia EU-tason mekanismeja syrjinnän ja viharikosten torjumiseksi, ja Euroopan neuvoston sekä EU:n perusoikeusviraston linjaukset on saatava osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

4. Perustetaan EU:lle sukupuolten tasa-arvoneuvosto ja Euroopan koordinaattori naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. (EWL 2025)

Tällä hetkellä sukupuolten tasa-arvon osalta ei ole rakenteellista mekanismia neuvoston tasolla. Epävirallisia neuvoston kokouksia tasa-arvosta järjestetään vain, jos neuvoston puheenjohtajamaa pitää sitä prioriteettina, eli se riippuu kyseisen jäsenvaltion poliittisesta tahdosta. Oma rakenteellinen mekanismi neuvostossa

varmistaisi sukupuolten integraation kaikissa neuvoston kokoonpanoissa. (EWL 2025)

Sukupuolten tasa-arvosta vastaavan neuvoston kokoonpanon tärkeänä tehtävänä olisi agendan asettamisen ja lainsäädännön edistämisen lisäksi seurata toteutusta ja edistymistä, mukaan lukien EU:n sukupuolten tasa-arvostrategian 2026–2030 seuranta, vuosiraportit sekä yhteydet Euroopan tasa-arvoinstituuttiin lähestymistapojen yhdenmukaistamisen löytämiseksi. (EWL 2025)

Sukupuolten tasa-arvosta vastaava neuvosto voisi paremmin käsitellä erilaisia ja risteäviä syrjinnän muotoja, joita kokevat esimerkiksi etnisiin, uskonnollisiin ja kielivähemmistöihin kuuluvat naiset, vanhemmat naiset, vammaiset naiset, romaninaiset, LGBTQI+-naiset, pakolais- ja maahanmuuttajanaiset sekä sosiaalisen syrjäytymisen uhatta olevat naiset. (EWL 2025)

Komission tulisi harkita myös lainsäädäntöprosessin aloittamista EU-direktiivistä, joka koskisi sukupuolten tasa-arvoa ja edistäisi tasa-arvon standardeja koko EU:ssa. (EIGE 2025)

Lisäksi Euroopan komission tulisi nimetä EU:n koordinaattori naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. Koordinaattori tarvitsee vahvan poliittisen mandaatin, riittävät resurssit ja vastuun mm. Istanbulin sopimuksen toimeenpanon koordinoinnista ja ihmiskauppadirektiivin ja uhrioikeuksia koskevan direktiivin toimeenpanosta voidakseen varmistaa, että kaikki nämä lainsäädännölliset kehykset ovat keskenään johdonmukaisia. (EWL 2025)

Lähteet:

Baarman, Nea 2025: *“EU:n otettava vastuu romanien kokemasta syrjinnästä”*. Julkaistu 8.4.2025 Eurooppaunionin verkkosivuilla <https://eurooppaunioni.fi/yleinen/eun-otettava-vastuu-romanien-kokemasta-syrjinnasta/>.

Civicus 2025: “People under attack 2024”. Vuosiraportti on julkaistu järjestön verkkosivuilla osoitteessa https://monitor.civicus.org/globalfindings_2024/.

EEAS Principal Advisor on Gender/Women, Peace and Security 2019: *“EU Action Plan on Women, Peace and Security (WPS) 2019-2024”*. Julkaistu osoitteessa <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11031-2019-INIT/en/pdf>

Elomäki, Anna 2025: *EU:n tasa-arvopoliittikan suunnanmuutokset ja seuraavat askeleet*. Julkaisematon alustus Eurooppalaiset ry:n ja Naisjärjestöjen Keskusliiton keskustelutilaisuudessa Helsingissä 4.6.2025.

European Institute for Gender Equality 2024: *Gender Equality Index 2024: Sustaining momentum on a fragile path*. Raportti on julkaistu osoitteessa <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2024-sustaining-momentum-fragile-path>.

European Institute for Gender Equality 2025: *“Time to power up gender equality institutions: Europe must act now”*. Julkaistu 9.7.2025 osoitteessa <https://eige.europa.eu/newsroom/news/time-power-gender-equality-institutions-europe-must-act-now>

European Peacebuilding Liaison Office 2022: *“EU Approach to Women, Peace and Security: Lessons Identified and Way Forward”*. Julkaistu osoitteessa https://eplo.org/wp-content/uploads/2025/01/2022-14-December-CSDN_Member-State-Meeting_EU-Approach-to-WPS_Meeting-Report.pdf

European Women’s Lobby 2025: *“For an ambitious EU Gender Equality Policy: EWL’s Recommendations to the European Commission on the EU Gender Equality Strategy Post-2025 (2026-2030)”*. Julkaistu 29.7.2025 osoitteessa <https://womenlobby.org/consultation-on-the-gender-equality-strategy/>.

Naisjärjestöjen Keskusliitto 2024: *“Tasa-arvon unioni - Naisjärjestöjen Keskusliiton eurovaalitavoitteet 2024 - 2029”*. Julkaistu osoitteessa <https://naisjarjestot.fi/vaikuttamistyomme/poliittinen-vaikuttaminen/eurovaalitavoitteet-2024-2029/>

Suomen Akateemisten Naisten Liitto 2020: *“Euroopan neuvosto: Suomi ei ole edistänyt riittävästi palkkatasa-arvoa”*. Julkaistu 30.6.2020 osoitteessa <https://akateemisetnaiset.fi/euroopan-neuvosto-suomi-ei-ole-edistanyt-riittavasti-palkkatasa-arvoa/>

Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto 2024: *“Naiset, rauha ja turvallisuus (1325) ja EU”*. Julkaistu osoitteessa <https://unwomen.fi/wp-content/uploads/2024/06/Verkoston-EU-vaalipaperi-2024-s.pdf>

Lisätiedot: sanl.fkaf@akateemisetnaiset.fi